

STRATEGI FOR SPRÅK, LESING OG SKRIVING

01.01.2019

Språkstrategien for Malvik kommune skal øke de ansattes kompetanse på språk, lesing og skriving slik at alle barn får likeverdige muligheter for kunnskapsutvikling, ferdighetsutvikling, danning og livslang læring.

I Kvalitetsmelding for grunnskolen i Malvik kommune 2015 er det satt et mål om å utarbeide en felles språkstrategi for barnehager og skoler i Malvik. Målet er politisk vedtatt, og arbeidet skal skje i tråd med barnehagens- og skolens samfunnsmandat.

Språk, lesing og skriving er nøkkelkompetanser hvert enkelt menneske trenger for å delta i et samfunn med høye krav og forventninger til samfunnsborgere. Ferdigheter innenfor språk er avgjørende for kommunikasjon og samspill mellom mennesker, og arbeid med barns sosiale- og språklige ferdigheter må være gjennomgående i hele utviklings- og opplæringsløpet.

God språkutvikling er avgjørende for lek og sosiale relasjoner i barnehagealder, men også for lesing, skriving og læring i skolealder. Et godt språk i tidlig alder letter lese og skriveutviklingen i skolen.

Strategien bygger på tre grunnleggende elementer:

1. Universelle tiltak: *tiltak rettet mot alle grupper av barn og elever i et inkluderende fellesskap.*
2. Tidlig innsats: *tiltak settes inn med en gang det er behov for det, når som helst i utviklings- og opplæringsløpet. Forebygging prioriteres.*
3. Beste praksis: *tiltak tar utgangspunkt i behov og erfaringer samt relevant forskning på området.*

Å gi tilgang til språket

Det er lett å ta noe for gitt
Du tenker kanskje ikke
alltid over det, men språk
betyr mye
Språk kan være
begynnelsen på noe stort
Språk er lek
Språk er å forstå
Språk er å utforske
Språk er å oppdage
Språk er å uttrykke seg
selv.

Å finne sin egen vei
Språk er å delta
Språk er minner
Språk samler oss, for språk
er mer enn ord
Språk hjelper oss å mestre
Språk trøster og gir mot
Språket åpner for livslang
læring
Å gi tilgang til språket er en
av våre viktigste oppgaver.
Det vi gjør har betydning
for hele livet.

«Språkløyper»

STRATEGI FOR SPRÅK, LESING OG SKRIVING, HELSESTASJON OG BARNEHAGE

MÅL	TILTAK	TEGN PÅ GOD PRAKSIS	RESSURSER
<p>Ansatte har god kunnskap om hvor barnet er i sin språkutvikling når det gjelder områder som blant annet språkforståelse, språklig bevissthet og ordproduksjon.</p> <p>Fremme god språkutvikling hos barn i barnehagealder</p>	<p>Arbeid med språklig bevissthet gjennom å gi barna tilgang til litteratur og utforskende språklige aktiviteter</p> <p>Ansatte legger til rette for gode språkarenaer og støtter barnets språklige utvikling der barnet er.</p>	<p>Barnehagebasert kompetanseutvikling</p> <p>Engasjerte voksne</p> <p>Språkleker på dagsplanen</p> <p>Arbeid med språklig og fonologisk bevissthet</p> <p>Bredt repertoar av sanger, rim og regler som hele huset bruker</p> <p>Språksetting</p> <p>Begrepsarbeid</p>	<p>Pedlex: Språkarbeid og utforskende skriving i barnehage. Iris Hansson Myran og Heidi Sandø</p> <p>Språkløypeøkten «Konkreter og ordforråd» i barnehagene.</p> <p>Språkløypeøkten «Barns språkutvikling».</p> <p>Hefte: Språklig mangfold</p> <p>NAFO: Flerspråklig arbeid i barnehagen</p> <p>Rammeplanen for barnehager</p>
<p>Lek og hverdags situasjoner danner grunnlaget for utforskning og samtaler med barn og mellom barn.</p>	<p>Tilrettelegginger av fysisk språkmiljø ute og inne</p> <p>Barselgruppe på biblioteket</p> <p>Barnehagebesøk biblioteket</p> <p>Samarbeid helsestasjon og biblioteket med fokus på økt leseglede, språkstimulering og å skape nettverk for barn og foresatte i kommunen</p> <p>Åpen barnehage hver uke.</p>	<p>Bruk av fortellinger, høytlesing, dramatiseringer, eventyr, tekstskaping</p> <p>Åpne og undrende samtaler</p> <p>Voksne er gode språklige rollemodeller og deltar i barnas undring og initiativ.</p> <p>Ansatte har særlig fokus på barn som strever med språket</p>	<p>Språkløypeøkt: Barns språkutvikling</p> <p>Språkløypeøkt: Språk og lesing</p> <p>Språkløypeøkten «Samtalen som arbeidsform»</p> <p>Skrivesenterets ressurser til barnehage</p>
<p>Barn med språklige utfordringer fanges opp gjennom screening og observasjon, og følges opp så tidlig som mulig i utviklingsløpet.</p> <p>Fremme god språkutvikling ved konsultasjoner på helsestasjonen</p>	<p>Observasjoner og screeninger danner grunnlag for tiltak ut fra barnets behov for hjelp</p> <p>Foreldreveiledning på språk og begrepsutvikling fra 0 – 6 år gjennom helsekontroller på helsestasjonen og samtaler i barnehagen.</p>	<p>Informasjonsflyt mellom helsestasjon og barnehage etter samtykke fra foresatte.</p> <p>Faste kontaktpersoner fra helsestasjonen til barnehagene</p> <p>Skrivedans i samarbeid med ergo- og fysioterapeut</p>	<p>Intern kompetanseutvikling ut i fra behov hos helsestasjonen på områdene språk og læringsmiljø, med særlig fokus på Sats 2 og Språk 4.</p> <p>Språkløypepakken: Språkvansker</p>
<p>God informasjonsflyt mellom barnehage og skole der barns språkutvikling og kompetanse er i fokus for å hindre brudd i utviklingsløpet.</p>	<p>Årlig samling for pedagoger i barnehage + pedagoger på 1. trinn</p> <p>BRO- samlinger/sonemøter</p> <p>Overføringsamtaler</p>	<p>Et praktisk og faglig samarbeid mellom barnehage og skole.</p> <p>Årshjul for overgang mellom barnehage og skolearbeidet av den enkelte sonen.</p>	<p>«Overgang fra barnehage til skole»</p> <p>Link til overgangsfolder/rutine</p>

STRATEGI FOR SPRÅK, LESING OG SKRIVING, 1. – 4. TRINN

MÅL	TILTAK	TEGN PÅ GOD PRAKSIS	RESSURSER
Lærere på første trinn har god kunnskap om hvor barnet er i sin språkutvikling ved skolestart når det gjelder områder som språkforståelse, språklig bevissthet og ordproduksjon.	Årlig samling for pedagoger i barnehage + pedagoger på 1. trinn (mai) BRO- overføringssamtaler	Personale med kompetanse på barns språkutvikling God kultur for deling innad og på tvers av virksomhetene Pedagoger i barnehage møter 1. trinns lærerne i overgangsmøter	Språkløypeøker - «Overgang fra barnehage til skole» Lesesenteret Skrivesenteret Link til Overgangsfolder/rutiner
Alle skoler har felles begynneropplæring i lesing og skriving	Rask tilgang til bokstaver slik at elevene kan bruke dem i egen lesing og skriving. Arbeid med automatisering av bokstavlydkombinasjon (grafem-fonemkombinasjon), lesestrategier (fonologisk og ortografisk lesing) og leseforståelse Funksjonell skriving i de første skoleårene (FUS)	Arbeid med språklig bevissthet gjennom å gi barna tilgang til litteratur og utforskende språklige aktiviteter Språkleker som følger barns naturlige språkutvikling: Regler→Rim→Setning→Ord→Stavelse→Enkeltlyder/fonemer →fonemsyntese → helordslesing Praktisk og variert bokstavinnlæring Digital lesing og skriving	Språkløypepakken - «Bokstavlæring og metoder» Fagfilm om språk, språklig bevissthet og tidlig skriving i overgangen fra barnehage til skole Bok: Skriving i begynneropplæringen – en praktisk innføring Veiledning fra UH-sektoren i FUS-prosjektet
Alle lærere er lese- og skriveopplærere	Funksjonell språkopplæring der en bruker språket til å skape mening i ulike kontekster, og der språket inngår i en sammenheng og har et formål Trinnet samarbeider på tvers av fag om lese- og skriveopplæringen Drøfte internt hvordan en god lese- og skriveopplæring arbeider i faget sitt Digitalisering- digital lesing og skriving	Tenkeskriving Læringspartnere som metode Rammer for skriving Tverrfaglig, temabasert undervisning. Høytlesing Bruk av autentiske tekster i undervisningen Lesebestillinger Lære å lese ↔ Lese for å lære Lære å skrive ↔ Skrive for å lære	Språkløypeøker - «Å være lese og skriveopplærere – i alle fag» . Rammer for skriving Skrivestien - Ressurser for barnetrinn Bibliotekbesøk på 2. trinn der alle får eget lånekort, lærer om bibliotek og får tilbud om lesestund
Alle lærere arbeider systematisk med begrep og begrepsforståelse	Systematisk arbeid med ord og begrepsforståelse i alle fag og gjennom hele skoleløpet Strukturert begrepsinnlæring	Innhold, bruk og form vektlegges når nye begreper læres Samtale om begreper og innhold i aktuelle tekster	Språkløypepakken - «Å arbeide med språk og vokabular» . - Arbeid med begreper Hefte: Strukturert begrepslæring Apper for bruk i språk og begrepslæring
Tidlig innsats på 1.-4. trinn, jmf § 1-4 i Opplæringslova	Skolen har et ressursteam som kan veilede i arbeidet med intensiv opplæring	Systemrettede tiltak til alle elever og individuelle tiltak til enkeltelever.	Språkløypepakken «Kartlegging av leseferdighet» . Inneholder 3 økter. LOGOS og Tempolex

	Systematisk oppfølging av resultater etter nasjonale kartleggingsprøver		
STRATEGI FOR SPRÅK, LESING OG SKRIVING, 5. – 10. TRINN			
MÅL	TILTAK	TEGN PÅ GOD PRAKSIS	RESSURSER
Alle lærere vet hva god lese- og skriveopplæring i sitt fag er, og tar i bruk dette i egen undervisning.	<p>Funksjonell språkopplæring der en bruker språket til å skape mening i ulike kontekster, og der språket inngår i en sammenheng og har et formål</p> <p>Trinnet samarbeider på tvers av fag om lese- og skriveopplæringen</p> <p>Drøfte internt hvordan en god lese- og skriveopplæring arbeider i faget sitt</p> <p>Digitalisering- digital lesing og skrijving</p>	<p>Refleksjon</p> <p>Tenkeskriving</p> <p>Bruk av Blogg og Vlogg</p> <p>Biblioteket</p> <p>Læringspartnere som metode</p> <p>Rammer for skrijving</p> <p>Tverrfaglig, temabasert undervisning.</p> <p>Høytlesing</p> <p>Bruk av autentiske tekster i undervisningen</p> <p>Lesebestillinger</p> <p>Lære å lese ↔ Lese for å lære Lære å skrive ↔ Skrive for å lære</p>	<p>Språkløypeøker</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Prinsipper for god skriveopplæring» - «Å være lese og skriveopplærere – i alle fag». <p>Rammer for skrijving</p> <p>Modulplaner</p> <p>Læringsstøttende prøve på Udir:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Leseforståelse, 6. trinn». <p>Apropos skrijving - Cappelen Damm</p>
Alle lærere arbeider systematisk med begrep og begrepsforståelse.	<p>Systematisk arbeid med ord og begrepsforståelse gjennom hele skoleløpet</p> <p>Strukturert begrepsinnlæring</p>	<p>Innhold, bruk og form vektlegges når nye begreper læres</p> <p>Rike og varierte oppgaver.</p> <p>Vekt på generelle, akademiske begreper</p> <p>Modulplaner</p>	<p>Språkløypepakken</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Å arbeide med språk og vokabular» <p>Arbeid med ord og begrep i lese- og skriveopplæringen</p> <p>Hefte: Strukturert begrepslæring</p>
Skolen følger opp resultatene etter nasjonale prøver i lesing	Systematisk oppfølging av nasjonale prøver- resultater, tiltak og evalueringer	<p>Conexus engage</p> <p>Alle lærere er kjent med nasjonale prøver</p> <p>Samarbeid mellom skolene oppfølgingsarbeidet</p> <p>Felles kommunalt system for gjennomføring og oppfølging av nasjonale prøver</p>	<p>Ressursteam</p> <p>Tempolex</p> <p>LOGOS</p> <p>Veiledningsmaterieell på https://www.udir.no/eksamen-og-prover/prover/nasjonale-prover/</p>